

Voorbereid de crisis door LT2

Opdracht en aanpak

Versie 0.2 (gesprek met MinFIN moet nog
plaatsvinden)

Opdracht / afbakening

- Het mitigeren van de gevolgen van de Covid-19-crisis (door de maatregelen die genomen worden om het virus onder controle te krijgen) voor de samenleving en de economie.
- Via het in kaart brengen van de noodzaak van flankerend beleid evenals voorstellen voor zulk flankerend beleid.

Vier onderdelen (als start)

1. Het ontwikkelen van **scenario's met handelingsperspectieven** die gebruikt en toegepast kunnen worden bij nieuwe ontwikkelingen
 2. Het doorontwikkelen van een **referentiekader** om te nemen maatregelen te kunnen wegen op economische en maatschappelijke gevolgen. Met aandacht voor de tweedeling en de inzichten uit de commissie Halsema. Specifiek punt: modellering **opportunity costs** van de coronamaatregelen.
 3. Het doordenken van **acties zodat het virus** niet alleen van de overheid is, maar **ook (weer) van de samenleving wordt**. Stimuleren en faciliteren van (lokale) sociale initiatieven in de samenleving. Gedragsexperts worden betrokken omdat gedragsinzichten hier een rol spelen.
 4. Aandacht voor de manier waarop het virus de **tweedeling in samenleving** kan vergroten en voorstellen doen voor **flankerende maatregelen**.
- Focus in aanpak op 1 + 2 + 3. Wordt komende tijd verder uitgewerkt n.a.v. voorgestelde stappen.
- Voor 4 wachten we voor uitwerking aanpak eerst op uitkomsten van de MLT-teams 3 'Perspectief voor kwetsbare groepen' en 4 'Perspectief voor jeugd in herfst en winter'. Op deze manier willen we bestaande inzichten zoveel mogelijk benutten en dubbelingen voorkomen.

Actielijn 1:

Scenario's – te zetten stappen

- Vertrekt vanuit uiteenlopende variabelen (breed)
- Om vervolgens te bezien wat de impact is op economie en samenleving (waar mogelijk doorberekenen van gevolgen)
- Waarbij we handelingsperspectieven formuleren (ook denken in meer creatieve oplossingen)

Actielijn 1:

Scenario's –producten en planning

- Vergelijken met/verbinden met scenario's bij NCTV, VWS en LOT-C (begin nov)
- Eerste scenario-analyse in de vorm van een beslisboom (nov)
 - Brainstormsessies ter inventarisatie van variabelen => keuze welke we meenemen
 - Beslisopties en gevolgen daarvan
- Uitwerking handelingsperspectieven (dec)
- Mogelijke vervolgstappen
 - Verdieping via scenarioplanning onder begeleiding van een bureau, zoals Futureconsult (dec – feb)
 - Doorrekening effecten scenario's (jan – feb)

Actielijn 2:

Referentiekader – te zetten stappen

- Contact met gebruikers zoals NCTV en VNG (wensen en uitgangspunten)
- Twee lijnen
 - Checklist acute fase (lichte aanpassing bestaande checklist)
 - Referentiekader-2 (verdiept en verbreed)
- Vier dimensies
 - Gevolgen virusverspreiding, maatschappelijke gevolgen, sociaal-economische gevolgen en gedragsaspecten.
- Input voorkant – reacties planbureaus en RIVM/trojka EZK, FIN en SZW gevolgen maatregelen
- Inbreng expertise en deskundigheid departementen op onderscheiden domeinen
- Betrekken gemeenten + veiligheidsregio's (i.v.m. regionale maatregelen)
- Modelling *opportunity costs* (de ongerealiseerde waarde van een niet gekozen alternatief) van de coronamaatregelen (departementen, planbureaus en/of extern)
 - Het gaat hierbij om de optelsom van maatregelen. Liefst kwantitatief, maar ook kwalitatief in kaart brengen van kosten van maatregelen. Denk aan: wat betekent het in termen van werkloosheid, schuldsanering, emotionele schade, onderwijsachterstanden en reguliere zorg?
- Planbureaus gericht uitvragen en tussenproducten voorleggen

Actielijn 2: referentiekader – producten en planning

- Eerste tussenproduct de “checklist voor acute fase” (werktitel) (nov)
- Volgende tussenproduct “Referentiekader-2” (nov/dec)
- Eindproduct een gemodificeerd referentiekader (dec/jan) – snel opstarten met bijv. FIN, EZK en SZW – met medewerking van planbureaus
- Doorrekening opportunity costs, waar nodig aangevuld met kwalitatief beeld (o.a. op basis van interviews)

Actielijn 3: initiatieven samenleving - te zetten stappen

- Inventariseren wat er is, verbindingen leggen, hierop voortbouwen en verbreden:
 - Aangescherpte publiekscommunicatie Covid-19 op basis van lessons learned (NKC, 28 oktober 2020)
 - Omgevingsscan van stafbureau DG Samenleving en Covid-19
 - Reeds geïnventariseerde maatschappelijke en burgerinitiatieven
 - Contact met gemeenten (VNG/wethouders sociaal domein) met als doel gezamenlijk optrekken (bijv. doorbraakoverleggen)
 - Tijdelijke Werkgroep 'Sociale Impact van het Coronavirus' (commissie Halsema)
 - Oproep 15 burgemeesters voor ondersteuning om tweedeling tegen te gaan ('Kom op voor de meest kwetsbare gebieden')
 - Kabinetsreactie en vervolg en concretisering door commissie Depla (burgemeester Breda, voorzitter G40)
 - Betrekken sociale partners via SER
- Mogelijkheden tot stimulering en facilitering in kaart brengen en benutten; bijv.
 - Rondetafelgesprek met deskundigen op gebied van effectieve gedragsbeïnvloeding/nudging
 - Organisaties in middenveld activeren en stimuleren
 - Bestaande platforms benutten
 - Inzetten van rolmodellen en influencers
 - Uitwisseling goede praktijken / naming en faming
 - Versterken samenwerking tussen overheden en lokale coalities
 - Dialoogsessies van LT1-team met burgers, middenveld en wetenschap benutten

Actielijn 3: initiatieven samenleving – producten en planning

- Inventarisatie initiatieven + voorstel waarop aansluiten (nov)
- Beleidsopties voor stimulering en ondersteuning (dec-jan)

Actielijn 4: tweedeling – afbakening en te zetten stappen

Afbakening

De coronacrisis en de genomen maatregelen vergroten de ongelijkheid (MEV, CPB) en maken de verschillen in leefsituatie tussen verschillende groepen groter (Sociale Staat van Nederland, SCP). Verder neemt de polarisatie over aanpakcorona in de tijd toe

Eerste stappen

- Concretisering vraagstelling
- Benutten bestaande inzichten
 - Literatuur
 - Uitkomsten MLT-team 3 'Perspectief voor kwetsbare groepen' en 4 'Perspectief voor jeugd in herfst en winter'
 - Acties lokale overheden (zie actielijn 3 Halsema c.s. en vervolg Depla c.s.)

Organisatie, financiën en informatie

- Organisatie: deelname departementen in team
 - Reeds bekend: BZK, BZ, DEF, EZK, LNV, SZW, VNG
 - Nog niet bekend: AZ, I&W, J&V, OCW, VWS, FIN
- Financiën: in eerste instantie voor ondersteuning scenarioplanning, doorberekenen effecten en modellering van opportunity costs (inschatting € 500.000 in 2021)
- Informatie vanuit NCTV, planbureaus (CPB, SCP en PBL), RIVM en kennisinstellingen